

юридичних наук за спеціальністю 12.00.10. Київ, 2019. 256 с.

5. Бакаянова Н.М. Основи адвокатури України: функціональні та організаційні аспекти: монографія. Одеса: Юридична література, 2017. 356 с.

6. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13 квітня 2012 р. № 4651-VI. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#n384> (Дата звернення 22.06.2020).

7. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 05.07.2012 р. № 5076-VI. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5076-17>. (Дата звернення 30.05.2020)

Кушнірьов Віталій Миколайович,
аспірант наукової лабораторії
дослідження проблем досудового
розслідування Національної академії
внутрішніх справ

ЗНАЧЕННЯ ПРОЦЕСУАЛЬНИХ СТРОКІВ В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

У сучасному кримінальному процесі України процесуальні строки виступають як дієвим засобом, що сприяє забезпеченню швидкого розслідування і судового розгляду (як одного із завдань кримінального провадження, визначених ст. 2 чинного Кримінального процесуального кодексу (далі – КПК) України [1]), так і гарантією захисту конституційних прав і свобод учасників кримінального провадження.

Процесуальні строки закріплюються щодо усіх стадій кримінального провадження, визначаючи їх тривалість та порядок проведення у них процесуальних дій і прийняття процесуальних рішень. При цьому процесуальні строки є невід’ємним складовим елементом кримінально-процесуальної форми і механізму кримінально-процесуального регулювання, оскільки виступають юридичними засобами регулювання кримінально-процесуальних відносин.

Згідно ч. 1 ст. 113 КПК України, процесуальні строки – це встановлені законом, прокурором, слідчим суддею або судом проміжки часу, у межах яких учасники кримінального провадження

зобов'язані (мають право) приймати процесуальні рішення чи вчиняти процесуальні дії.

Дотримання процесуальних строків є одним з критеріїв ефективності кримінального судочинства. Процесуальні строки виступають в якості юридичних засобів нормативного характеру та здійснюють цілеспрямований правовий вплив на кримінально-процесуальні відносини, внаслідок якого здійснюється виникнення, зміни або припинення суб'єктивних процесуальних прав та обов'язків учасників кримінального провадження. Процесуальним строкам як юридичним фактам належить активна роль у механізмі кримінально-процесуального регулювання, оскільки вони приводять у дію його основні елементи: норми кримінально-процесуального права та кримінально-процесуальні відносини.

В окремих випадках підставою для настання правових наслідків виступає сплив процесуальних строків. Наприклад, відповідно до ч. 6 ст. 194 КПК України, після закінчення строку, в тому числі продовженого, на який на підозрюваного, обвинуваченого були покладені обов'язки, передбачені ч. 5 цієї статті, ухвала про застосування запобіжного заходу у цій частині припиняє свою дію і обов'язки скасовуються.

Хоча ч. 1 ст. 113 КПК України встановлює, що у межах процесуальних строків учасники кримінального провадження зобов'язані (мають право) приймати процесуальні рішення чи вчиняти процесуальні дії, проте в окремих випадках кримінально-процесуальний закон закріплює строки, протягом яких вони зобов'язані утриматися від вчинення процесуальних дій. Так, ч. 8 ст. 223 КПК України передбачає, що слідчі (розшукові) дії не можуть проводитися після закінчення строків досудового розслідування, крім їх проведення за дорученням суду у випадках, передбачених ч. 3 ст. 333 цього Кодексу.

Частина 2 ст. 113 КПК України передбачає, що будь-яка процесуальна дія або сукупність дій під час кримінального провадження мають бути виконані без невинуватної затримки і в будь-якому разі не пізніше граничного строку, визначеного відповідним положенням цього Кодексу. Кримінальний процесуальний закон встановлює граничні строки провадження процесуальних дій або їх сукупності під час кримінального провадження, покладаючи при цьому визначення моменту їх проведення на розсуд прокурора, слідчого судді, суду у залежності від обставин кримінального провадження.

Граничним строком є максимально допустима тривалість відповідного процесуального строку, встановлена КПК України або відомчим підзаконним нормативно-правовим актом. Наприклад, відповідно до ч. 6 ст. 194 КПК України обов'язки, які складають зміст особистого зобов'язання як запобіжного заходу, можуть бути покладені на підозрюваного, обвинуваченого на строк не більше двох місяців. Згідно з п. 1.13 Інструкції про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень, затвердженої Наказом Міністерства юстиції України від 8 жовтня 1998 р. № 53/5, встановлюються такі граничні строки проведення експертизи: а) 10 днів – щодо матеріалів з невеликою кількістю об'єктів і нескладних за характером досліджень; б) 1 місяць – щодо матеріалів із середньою кількістю об'єктів або середньої складності за характером досліджень; в) 2 місяці – щодо матеріалів з великою кількістю об'єктів або складних за характером досліджень; г) 3 місяці – щодо матеріалів з особливо великою кількістю об'єктів або найскладніших за характером досліджень (використання криміналістичного обладнання (лазерного, оптичного, електронного), проведення експериментальних досліджень, застосування декількох методів) [2].

Крім того, процесуальні строки являють собою певні процесуальні гарантії як прав і законних інтересів учасників кримінального провадження, так і своєчасного прийняття процесуальних рішень і вчинення процесуальних дій. З однієї сторони, застосування процесуальних строків виступає одним із засобів охорони конституційних прав і свобод учасників кримінального провадження. Наприклад, ч. 3 ст. 278 КПК України передбачає, що у разі, якщо особі не вручено повідомлення про підозру після спливу двадцяти чотирьох годин з моменту затримання, така особа підлягає негайному звільненню. З іншої сторони, процесуальні строки покликані забезпечити оперативність кримінального провадження, оскільки чітко встановлюють час існування конкретних кримінально-процесуальних відносин і нерідко прискорюють перехід одних відносин в інші.

Отже, процесуальні строки – це встановлені законом, прокурором, слідчим суддею або судом проміжки часу, у межах яких учасники кримінального провадження зобов'язані (мають право) приймати процесуальні рішення чи вчиняти процесуальні дії.

Дотримання процесуальних строків є одним з критеріїв ефективності кримінального судочинства. Процесуальні строки виступають юридичними фактами, які тягнуть за собою настання визначених правових наслідків: виникнення, зміни або припинення

суб'єктивних процесуальних прав та обов'язків учасників кримінального провадження. В окремих випадках підставою для настання правових наслідків виступає вплив процесуальних строків, у зв'язку з чим вони виступають не самостійними юридичними фактами, а елементом фактичного складу. Одночасно процесуальні строки являють собою певні процесуальні гарантії як прав і законних інтересів учасників кримінального провадження, так і своєчасного прийняття процесуальних рішень і вчинення процесуальних дій.

Список використаних джерел

1. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13 квіт. 2012 р. № 4651-VI. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4651%D0%B0-17>.

2. Про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень : інструкція, затв. Наказом Міністерства юстиції України від 08 жовт. 1998 р. № 53/5. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0705-98>.

Зубкова Любов Анатоліївна,
старший науковий співробітник
секретаріату Вченої ради Національної
академії внутрішніх справ, кандидат
юридичних наук

ЮРИДИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПРАВОВОЇ ПРИРОДИ ПРАВОЧИНІВ ІЗ ВАДАМИ ВОЛІ В КОНТЕКСТІ ГАРМОНІЗАЦІЇ ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ ІЗ ЗАКОНОДАВЧИМИ АКТАМИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Відповідно до ч. 1 ст. 202 Цивільного кодексу України (далі – ЦК України) правочином є дія особи, спрямована на набуття, зміну або припинення цивільних прав та обов'язків [1]. Ця дія повинна бути спрямованою на досягнення певного юридичного результату. За допомогою укладання різних видів правочинів регулюються цивільні відносини. Для досягнення вказаної мети вони повинні бути дійсними. Проте з різних причин суб'єктивного чи об'єктивного характеру за правочином може не визнаватися ця властивість. Згідно з законодавством однією із умов дійсності правочину є відповідність волевиявлення учасника правочину його внутрішній волі. Відсутність цієї складової обумовлює дефект юридичного складу правочину. У науці загальноприйнятою є класифікація недійсних правочинів за критерієм процесуальної підстави на нікчемні та оспорювані